

CRNA GORA, AGENCIJA ZA RAZVOJ I ZAŠTITU ORJENA - DOO HERCEG NOVI

Njegoševa 46, 85340 Herceg Novi, PIB: 03222985, tel: +382(0)31 321 600, e-mail: parkpriodeorjen@gmail.com
žr: NLB banka: 530-0000000027145-58

Broj: 14-06/25

Herceg Novi, 30.06.2025. godine

**IZVJEŠTAJ O RADU AGENCIJE ZA RAZVOJ I ZAŠTITU ORJENA –
HERCEG NOVI DOO
KAO UPRAVLJAČA PARKA PRIRODE „ORJEN” ZA 2024. GODINU**

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. RAZVOJ I UNAPREĐENJE SISTEMA UPRAVLJANJA PODRUČJEM.....	3
1.1. Razvoj upravljača parka	3
1.2. Efikasno i održivo upravljanje	4
2. ZAŠTITA PRIRODE	5
2.1. Praćenje stanja u PP Orjen i rad zaštitarske službe	6
2.2. Očuvanje i obnova	7
3. PROMOCIJA PP ORJEN KROZ KREIRANJE TURISTIČKOG PROIZVODA.....	9
3.1. Nabavka i opremanje ECO VILL kioska na Škveru	9
3.2. Razvoj turističkih sadržaja kroz organizovanje manifestacija	10
3.3. Organizovanje turističkih tura – hiking	13
3.4. Nastupi na sajmovima i prezentacijama.....	14
3.5. Promocija putem digitalnog i tradicionalnog marketinga	15
4. RAZVOJ LOKALNE ZAJEDNICE I INFRASTRUKTURA.....	15
5. EDUKACIJA I SARADNJA SA INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA.....	16
5.1. Edukacija zaposlenih	17
5.2. Naučna istraživanja	17
6. IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI FINANSIJSKOG PLANA AGENCIJE ZA RAZVOJ IZAŠTITU ORJENA DOO HERCEG NOVI ZA 2024. GODINU.....	21
ZAKLJUČAK.....	26

UVOD

Osnov za donošenje:

Izveštaj o radu Agencije kao upravljača Parka prirode „Orjen“ za 2024. godinu donosi se u skladu sa: Odlukom o osnivanju Parka prirode „Orjen“, Statutom društva i članom 56 Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016, 018/19 od 22.03.2019, 084/24 od 06.09.2024.)

Prioritetne aktivnosti

Prema Zakonu o zaštiti prirode, regionalni park ili park prirode je:

“Prostrani prirodni ili dijelom kultivisani lokalitet kopna ili mora, odnosno kopna i mora sa ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti i predionim vrijednostima. U regionalnom parku/parku prirode zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja, vrijednosti i uloga parka”.

Saglasno navedenoj definiciji primarni cilj rada Agencije za razvoj i zaštitu Orjena d.o.o. je zaštita i unaprijeđenje biodiverziteta i predionih vrijednosti područja; omogućavanje povećanja prihoda lokalnog stanovništva i poboljšanja uslova života, korišćenjem ekosistemskih usluga i razvijanjem turizma kao snažnog faktora dobrobiti lokalnog stanovništva i međusobne saradnje.

Planom rada i nacrtom Petogodišnjeg plana upravljanja predviđeno je sedam tematskih oblasti koje za cilj imaju sprovođenje i unaprijeđenje mjera kojima će se ostvariti glavni cilj- zaštita i održivo korišćenje zaštićenog područja. Tematske oblasti koje su razrađene i kroz jednogodišnji izvještaj su:

- Razvoj i unaprijeđenje sistema upravljanja područjem
- Zaštita prirode
- Razvoj turizma
- Razvoj lokalnih zajednica

- Infrastruktura
- Edukacija i istraživanje-biodiverzitet i kulturno istorijsko naslijeđe
- Promocija

1. RAZVOJ I UNAPREĐENJE SISTEMA UPRAVLJANJA PODRUČJEM

1.1. Razvoj upravljača parka

Indikator: Uposlen neophodan broj zaposlenih u nadzorničkoj službi. Djelimično nabavljena odgovarajuća oprema.

U januaru 2022. godine, Agencija za razvoj i zaštitu Orjena je na osnovu Ugovora o ustupanju preuzela od Opštine Herceg Novi na korišćenje "Avanturistički park" Vrbanj, te na osnovu člana 3 i člana 4 ovog Ugovora, ugovorne strane su se saglasile da ustupilac uz privremeni objekat ustupa i opremu koja služi za upravljanje parkom (automobil, generator, kamere, sofver i sl.) kao i zaposlene u "Avanturističkom parku" (instruktori, inkasanti, instruktor – monter) koji ostaju radno angažovani kod primaoca, sve prema Sporazumima o preuzimanju radnika. Tokom 2024. godine u Agenciji za razvoj i zaštitu Orjena, zajedno sa preuzetim zaposlenima iz "Avanturističkog parka" bilo je dvadeset zaposlenih lica i to: šest lica sa visokom stručnom spremom i četrnaest lica sa srednjom stručnom spremom. Zaposleni su obavljali poslove zaštite prostora (prirodnih i kulturnih vrijednosti), promocije, turizma i administracije.

Postignuti su sporazumi o zajedničkom djelovanju u vanrednim situacijama sa institucijama koje su prisutne u PP ili se graniče sa njim (Orjen- Trebinje, Kotor, Služba spašavanja, Uprava za šume, MUP, Pogranična služba) u skladu sa kojima se djelovalo u toku 2024. godine.

Park ima uspostavljen sistem praćenja realizacije nacrta plana upravljanja i obezbjeđivanja transparentnosti rada - Aktivnosti koje su sprovedene od osnivanja Agencije kao upravljača, nastavljene su i tokom 2024. godine te su svi akti, podaci i aktivnosti ažurirani i dokumentovani u arhivi preduzeća.

Planska dokumentacija

U skladu sa Zakonom o zaštiti prirode neophodno je da Upravljač zaštićenog područja pripremi Petogodišnji plan upravljanja zaštićenim područjem i plan upravljanja zaštićenim područjem za svaku godinu rada.

U januaru mjesecu 2019. godine preduzete su mjere za izradu Petogodišnjeg plana upravljanja. Tokom jula 2021. godine stručna lica angažovana od strane "Šuma plan" za izradu ovog dokumenta

ponovo su izašla na teren radi ažuriranja podataka odnosno evidentiranja eventualnih promjena. Petogodišnji plan upravljanja sa menadžment planom za 2022-2027g je pripremljen. Ovaj Petogodišnji plan upravljanja nije usvojen, i krajem 2023. godine i početkom 2024. godine pristupilo se izradi novog Plana za period od 2024. do 2029. godine.

Naime, kako je Studija zaštite od strane kabineta Opštine Herceg Novi zatražena Agenciji za zaštitu životne sredine u momentu kada pravno postupak nije bio zaokružen upisom u centralni registar zaštićenih područja, dokument je trebalo nakon upisa i određivanja upravljača dopuniti pravnim aktima. Agencija kao upravljač uvažila je sve predloge Agencije za zaštitu životne sredine u pogledu granica parka koje su predložene Studijom zaštite iz 2017. godine i Studijom revizije uz zahtjev od 15.03.2019. godine Br. 6-3/19 za izuzeće određenih lokacija i usaglašavanje sa prostornim planovima PUP i GUP za prostor Opštine Herceg Novi. Agencija za zaštitu životne sredine je saglasna da prilagodi granice III zone zaštite sa zahtjevima Agencije za razvoj i zaštitu Orjena i Opštine Herceg Novi. Da bi se navedeni zahtjevi pravno ispoštovali, održana je javna rasprava na kojoj su učestvovali predstavnici Agencije za zaštitu životne sredine, nadležni Sekretarijat za ekologiju i energetske efikasnost i građani čije parcele ulaze u zaštićeno područje. Na dalje, sporno pitanje granica PP Orjen rješavaće se pravnim putem.

1.2. Efikasno i održivo upravljanje

Služba Parka prirode Orjen u saradnji sa organizacijama u regionu i opštinskim sekretarijatima prati rokove za pozive i obezbjeđuje učešće na projektima, priprema projektne ideje za finansiranje kod međunarodnih institucija.

2. ZAŠTITA PRIRODE

Indikator: Monitoring flore i faune tokom cijele godine vrši zaštitarska služba, a vrši se i u saradnji sa ENV. PRO. organizacijom sa kojom je potpisan ugovor. U nastavku teksta po oblastima je opisano trenutno stanje prirodnih resursa flore i fauna i mjere i aktivnosti preduzete u cilju očuvanja i obnove prirodnih resursa Parka prirode Orjen.

Prirodni resursi Parka prirode

Park prirode Orjen se prostire na površini od 8797,2 ha (Studija zaštite) i raspolaže sa značajnim prirodnim resursima. U Studiji zaštite istaknuto je kako je područje Orjena prepoznato kao izuzetno važno područje zbog prisustva velikog broja međunarodno značajnih tipova habitata i ekosistema te vrste flore čime je uvršteno u projekte koji predstavljaju mrežu zaštićenih područja Evrope (Emerald i Natura 2000).

Tokom 2024. godine nastavljeno je sprovođenje aktivnosti predviđenih Planovima upravljanja parka na zaštiti biodiverziteta područja i valorizacije turističkog potencijala u skladu sa održivim korišćenjem prirodnih resursa Parka prirode i potrebama zaštićenog područja.

Trenutno stanje zaštićenog prirodnog dobra

Studija o izvodljivosti za ustanovljavanje zaštićenog prirodnog dobra kroz terenski rad stručnih saradnika utvrdila je da područje Parka prirode Orjen ima izuzetne vrijednosti kada je u pitanju biološka, geološka raznovrsnost, pejzaž i kulturna baština ali i dobru očuvanost istih uprkos značajnim negativnim pritiscima.

Orjen odlikuje značajan diverzitet vrsta staništa od kojih je veliki broj značajan sa aspekta zaštite na nacionalnom i međunarodnom nivou, zatim bogatim kulturnim naslijeđem, te pejzažnim vrijednostima koje su takođe značajne na nacionalnom, ali i međunarodnom nivou. Područje Orjena je identifikovano kao EMERALD I IBA područje.

2.1. Praćenje stanja u PP Orjen i rad zaštitarske službe

Zaštitarska služba unutar Agencije za razvoj i zaštitu Orjena, koja je upravljač zaštićenim područijem u svom radu oslanja se na Zakon o zaštiti prirode CG, Zakon o zaštiti lica i imovine CG, kao i zakonima obavezujućim planskom dokumentacijom (plan upravljanja zaštićenim područijem, plan protivpožarne zaštite).

U 2024. godini služba zaštite „rendžeri“ sprovodila je redovne i vanredne aktivnosti u skladu sa planom upravljanja Parka Prirode Orjen. Redovne aktivnosti su: obilazak zaštićenog područja po planu i programu godišnjeg plana upravljanja, znatan dio zaštićenog područja je moguće obići samo piješke, te se te redovne aktivnosti koriste i za održavanje staza odnosno čišćenje staza i vidikovaca. „Staza zdravlja,“ kao vrlo korišćeni dio u zaštićenom području obilazi se i održava više i češće od ostalih staza. Vidikovci sa mobilijarom takođe su se obilazili po planu i program radi kontrole stanja ovih objekata. U toku ljetne sezone radne obaveze se proširuju i dopunjuju protivpožarnim dežurstvima i osmatranjima. Redovne aktivnosti zaštitarske službe su i: kontrola zaštićenog područja u smislu neposrednog uvida u stanje prostora i mogućih lako uočljivih promjena biodiverziteta; nekontrolisane gradnje; oštećenja ili uništenja staništa flore i faune, lovokrade; obezbjeđenja migracioih puteva životinjskih vrsta koje žive u zaštićenom području kao i uznemiravanja istih u mjeri u kojoj je to moguće. Vanredne aktivnosti u suštini predstavljaju primjer dobre prakse i saradnje sa lokalnim stanovništvom tako da je zaštitarska služba tokom 2024. godine učestvovala u pomoći onim seljanima kojima je sticajem životnih okolnosti pomoć bila potrebna u pripremi ogreva ili poljskim radovima.

U 2024. godini godišnjim planom upravljanja predviđeno je i ostvareno čišćenje „staze zdravlja“, staze ka toponimima Poljice, Duge, pod Duge, Ristove doline, Balješina lokva, Bjelotina, Ubaljska planina, kolski put iznada Mekog dola do Pijace. Farbanje vidikovaca i zamjena oštećenih dijelova, farbanje ograde kod Avanturističkog parka, košenje i održavanje pijace i sportskog terena, bistjerne kod doma, bućarski teren u Ponorama je doveden u funkcionalno stanje. Veoma značajan poduhvat koji je sprovela Agencija za razvoj i zaštitu Orjena u 2024. Godini, a u kojem su u najvećoj mjeri učestvovali zaposleni zaštitarske službe, jeste izgradnja ugostiteljskog objekta i terase ispred Avanturističkog parka.

2.2. Očuvanje i obnova

U skladu sa zakonskim propisima šumom, šumskim plodovima, ljekovitim biljem i divljači na prostoru Parka upravlja Uprava za šume odnosno Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Uloga upravljača Parka u kontroli i zaštiti korišćenja šuma, šumskih plodova, ljekovitog bilja i divljači je usko povezano sa radom Uprave za šume i Ministarstva na zaštićenom području.

Obzirom da dvije nadležnosti, Parka i Uprave za šume, proizilaze iz različitih zakona, može se zaključiti da isti nisu usklađeni kako bi se efikasno primjenjivali (Zakon o zaštiti prirode, Zakon o šumama i Zakon o lovstvu). Tokom prethodnog perioda upućeni su i zahtjevi sa predlozima za saradnju i obnovu obradivog zemljišta direktoratu za ruralni razvoj kao i Upravi za šume za izdavanje Agenciji na uvid plana aktivnosti i plana upravljanja šumama na teritoriji parka.

Asistencije pri gašenju požara - u razdoblju učestalih ljetnjih požara, članovi zaštitarske službe Agencije su, zajedno sa pripadnicima Službe zaštite i spašavanja, dežurali i gasili požare. Zajednički rad na terenu sa Službom zaštite i spašavanja je dio već standardne procedure djelovanja u ovakvim i sličnim slučajevima.

Krajem 2023. godine Agencija za razvoj i zaštitu Orjena doo je aplicirala, a početkom 2024. godine i dobila donaciju tehničkih sredstva u vidu protivpožarne opreme i to:

- 6 naprtnjača za gašenje požara
- 6 metlarica za gašenje požara
- 5 kaciga za šumske intervencije
- 5 pari rukavica za šumske intervencije
- 4 crijeva za gašenje požara,
- 4 mlaznice
- 4 spojke

Pomenuta oprema biće korišćena kao tehnička podrška u aktivnostima unapređenja upravljanja zaštićenim područjima, a u okviru projekta Vode Balkana- faza 3 koji Parkovi Dinarida realizuju u saradnji sa The Nature Conservancy (TNC) a uz podršku US Fores Service.

3. PROMOCIJA PP ORJEN KROZ KREIRANJE TURISTIČKOG PROIZVODA

Indikator: Broj posjeta na Fb i Instagram stranici. Takođe u prethodnom periodu intenzivirana je saradnja sa hotelima, sa kojima su potpisani ugovori o daljoj saradnji. Kroz međunarodni projekat urađeni su promo spotovi i odštampane su nove brošure sa proširenom ponudom u koju je uvrštena i ponuda mještana. Brošure su podijeljene po hotelima, po turističkim info centrima, kao i na sajmovima i bazarima na kojima smo predstavljali ponudu.

Tokom prethodne godine intenzivno je rađeno na afirmaciji i valorizaciji zaleđa u svrhu održivog razvoja turizma na sve zakonski raspoložive načine, a u skladu sa specifičnim ciljevima upravljanja zaštićenim područjem.

3.1. Nabavka i opremanje ECO VILL kioska na Škveru

Agencija za razvoj i zaštitu Orjena je u poslednjih nekoliko godina uložila veliki trud u turističku promociju Parka prirode Orjen kao i planine Orjen uopšte. Pametnim potezima i upornim djelovanjem Park prirode Orjen je postao veoma poželjna outdoor turistička destinacija na svjetskoj mapi outdoor turizma. Veliko interesovanje za Park prirode Orjen diktira i širenje infrastrukture da bi djelovanje Agencije za razvoj i zaštitu Orjena koja upravlja Parkom prirode Orjen bilo uspješnije i dostupnije. Iz tih razloga pojavila se potreba za nabavkom objekta-eko kućice kao Info pulta i prodajnog mjesta naše Agencije.

Nakon što je u 2023. godini TOHN donirala novčana sredstva za kupovinu info kioska. Kiosk služi kao mjesto na kojem se mogu dobiti informacije o prirodnim vrijednostima Parka prirode Orjen, kao i o sadržajima Avanturističkog parka. Tu se mogu dobiti informativne brošure o flori, fauni i mogućnostima za rekreaciju, planinarenje i ekoturizam na području Orjena.

Posebnu pažnju izazvala je prodaja tematskih majica sa motivima karakterističnih biljnih i životinjskih vrsta Parka prirode Orjen – među kojima se posebno ističu vuk i medvjed, simboli divljine i netaknute prirode ovog kraja. Majice su bile dostupne za kupovinu od 2. septembra, kao autentičan suvenir i vid podrške promociji i očuvanju prirodnih vrijednosti Orjena.

3.2. Razvoj turističkih sadržaja kroz organizovanje manifestacija

U toku 2024. godine, Agencija za razvoj i zaštitu Orjena, kroz sektor za odnose sa posjetiocima realizovala je značajan broj planiranih aktivnosti, uz određena odstupanja uslovljena vanjskim faktorima. Ističemo da je većina predviđenih ciljeva ispunjena, a ostvareni rezultati doprinijeli su promociji i daljem razvoju Parka prirode Orjen kao atraktivne turističke destinacije.

1. MAJ NA VRBANJU

Povodom obilježavanja praznika rada 1. maja na platou ispred Avandrističkog parka održana je fešta u organizaciji Agencije za razvoj i zaštitu Orjena. Manifestaciju su podržali i brojni sponzori: "Arapović Company" O.D., Preduzetnik Nataša Koprivica koja obavlja privrednu djelatnost zabavne i rekreativne djelatnosti "Bolina" Herceg Novi, Jedriličarski klub Jugole Grakalić, "Komunalno Stambeno" DOO Herceg Novi, "Obradović - Brgija i ortaci" O.D., "Parking servis Herceg Novi" DOO Herceg Novi, "Petar boats" d.o.o., PVK „Jadran“, Društvo za građevinarstvo, promet i usluge "Role inženjering" DOO - Herceg Novi, Društvo "Val-Gojković" za trgovinu, proizvodnju, prevoz i usluge u oblasti prometa, export-import - DOO Herceg Novi, "Veloder" d.o.o. i DOO "Vodovod i kanalizacija" Herceg Novi. Događaj je uključivao bogat muzičko-zabavni program: nastup dva DJ-a, turnir briškule i trešete, šetačka tura, kao i bogat program za djecu: facepainting, takmičarske igre (sok u dalj, poligon spretnosti, bacanje kamena s ramena) i likovna sekcija. Veoma važan segment ovoga događaja bila je bogata gastro ponuda (posni pasulj, kobasice, ćevapi, sitna riba, prilozi, kolači, voće i piće). Medijski je ovaj događaj bio ispraćen od strane lokalne TV stanice i portala. Ovaj događaj je bio jedan od najposjećenijih čak sa preko 1500 gostiju.

I ORJEN SUMMER SAMIT

Događaj koji po prvi put organizuje Agencija za razvoj i zaštitu Orjena u saradnji sa Turističkom organizacijom Herceg Novi. Cilj ovog događaja je što bolja promocija Parka prirode Orjen kao i gastro ponude po kojoj je ovo podneblje prepoznatljivo. Na samom događaju su služena jela koja su specifična za novsko zaleđe. Gosti na I Orjen Summer Samit-u bili su predstavnici

loklane samouprave, turističke privrede i drugi značajni gosti. Muzički program upotpunjen je nastupom Svetlane i Aleksandra Bubanje. Medijski ovaj događaj bio je promovisan na društvenim mrežama Agencije i u lokalnim elektronskim medijima.

„NAD BOKOM PO MJESEČINI“

U subotu, 20. jula, u organizaciji Parka prirode Orjen i MZ Kameno-Žlijebi, održano je na Kamenom osmo izdanje događaja „Nad Bokom po mjeseci“. Nakon šetnje po mjeseci i obilaska okolnih vidikovaca, upriličena je prezentacija „Vuk-demonsko biće noći“, čime smo se podsjetili na stara vjerovanja i strahove vezene za noć i vukove, dio nematerijalne kulturne baštine našeg zaleđa. Događaj je brojao preko 50 učesnika.

Događaj je izveden uz podršku Opštine Herceg Novi, te TO Herceg Novi, dok je realizaciju pomogao PK Subra. Događaj je promovisan na društvenim mrežama Agencije kao i lokalnim medijima.

„SAJAM DOMAĆE TRPEZE“

Održan je sedmi put po redu, 22. septembra 2024. godine u organizaciji Agencije za razvoj i zaštitu Orjena i MZ Kameno-Žlijebi uz podršku Turističke organizacije Hherceg Novi i Opštine Herceg Novi. Deset izlagača predstavilo je svoje proizvode među kojima su bili najzastupljeniji sir, med, jaja, povrće, voće i sokovi, akcenat svih izlagača je bio na organskim i ekološkim proizvodima. Izlagači koji su učestovali na sajmu sa različitih djelova opštine Herceg Novi: Kameno, Kruševica, Žlijebi, Mokrine, Mojdež, Vrbanj i Sušćepan. Ambijent u kome je događaj održan je crkva Svetog Jovana. Zabavni i kulturno-umjetnički program upotpunili su KUD Igalo, DJ Cvija i novski pjevač Dejan Drašković. Događaj je bio medijski najavljen i praćen na licu mjesta.

REVIJALNO BUĆARSKO PRVENSTVO

Održano je 11. avgusta 2024. godine na Orjenskom sedlu, na zogu na najvećoj nadmorskoj visini u Crnoj Gori (1600 m n. v.). Agencija je i ove godine bila jedan od sponzora, dok su organizatori događaja bili PK Subra i BK Val. Učestvovalo je 8 ekipa, od kojih je jedna iz Tivta.

Događaj je promovisan na društvenim mrežama Agencije kao i lokalnim medijima.

OSMO IZDANJE OTVORENOG PRVENSTVA CRNE GORE U GRADNJI SUVOMEĐE

Na Kotobiljskom izvoru 14 i 15. septembra 2024. godine održan je jedini događaj ovoga tipa u Crnoj Gori Otvoreno prvenstvo Crne Gore u gradnji suvomeđe, kulturni, ali i sportsko-rekreativni događaj, koji ima za cilj održati prenos znanja i vještina gradnje u kamenu u tehnici na suvo (bez vezivnog materijala). Tehniku gradnje kamenom nasuvo je prepoznao UNESCO i pridružio spisku zaštićene nematerijalne kulturne baštine. Prvog dana održana je radionica gradnje suvomeđe, uz teoretsko i praktično izlaganje, da bi u nedjelju uslijedilo samo takmičenje kao centralni događaj. Glavni cilj je prenos znanja i vještina o ovom tipu gradnje. Učestvovalo je pet ekipa čiji su učesnici bili iz Crne Gore, Hrvatske i Rusije. Događaj je promovisan na društvenim mrežama Agencije kao i lokalnim medijima. Organizatori Prvenstva bili su Agencija za razvoj i zaštitu Orjena, Planinarski klub „Subra“ i Mjesna zajednica Kameno-Žlijebi, dok su njegovo održavanje pomogli Sekretarijat za kulturu i obrazovanje opštine Herceg Novi i Turistička organizacija Herceg Novi.

DRUGA KRTOLIJADA

Održana je 26. oktobra 2024. godine u parku Boke. Ovaj događaj je okupio veliki broj učesnika odnosno izlagača kako iz Crne Gore tako i iz regiona, sve ukupno je bilo preko 20 izlagača. Pored krompira i proizvoda od krompira izlagači su nudili razne druge proizvode: ručni radovi od drveta, ručno izrađeno keramičko posuđe, ručno rađeni nakit... Agencija za razvoj i zaštitu Orjena kao domaćin događaja pripremila je bogatu gastro ponudu za degustaciju. Takođe organizovan je bogat muzičko-zabavni program, poseban akcenat stavljen je na program za djecu: facepainting, takmičarske igre i potraga za krompirom. Ovaj događaj je privukao preko 1000 posjetilaca. Medijski je bio veoma najavljen i ispraćen. Sponzori su bili Opština Herceg Novi, Turistička organizacija Herceg Novi i JUK Herceg Fest.

DODJELA PAKETIĆA ZA NOVU GODINU

Dodjela je upriličena 30.12.2024. godine za djecu koja žive na teritoriji Parka prirode Orjen. Djeca su imala priliku da se druže i slikaju sa Deda Mrazom. Mališani su uživali takođe u muzičkom programu i degustaciji grickalica, slatkiša i sokova. Ovaj događaj doniranjem paketića podržala je Opština Herceg Novi.

3.3. Organizovanje turističkih tura – hiking

Agencija za razvoj i zaštitu Orjena je i tokom 2024. godine nastavila sa organizovanjem već ustaljenih tura:

- Blago iz Srca Orjena (odlazak do Subrinog amfiteatra i prezentacija pravljenjakoktela od snijega),
- Carev put (odlazak do Orjenskog Sedla, prezentacija pravljenja koktela od snijega),
- Hercegnovski vremeplov (pješačka tura iz centra grada do Kamenog uz zanimljivu i manje poznatu stranu istorije ovog podneblja),
- Selo Žlijebi (odlazak do sela Žlijebi panoramskom stazom Spile, obilazak kamenogsela).

Pored ovih tura u ponudi su i dvije unikatne MTB (mountainbiking) ture. Za goste sa više iskustva i prave sladokusce tu je uvijek pružena mogućnost organizacija i individualnih tura prema sposobnostima turista koji nam se obrate (Veliki kabao 1894 m najviši vrh na Jadranu i vrh Subra 1679 m najljepši detalj primorskih Dinarida ...).

Uspješno je realizovano više promotivnih pješačkih tura za lokalno stanovništvo Herceg Novog, a iste aktivnosti sprovedene su i u postsezoni. Poseban značaj imale su: Specijalne ture sa mladim vaterpolistima, koje organizuje i predvodi proslavljeni sportista Andrija Prlainović.

Primjetan je iz godine u godinu rast interesovanja turista za posjetu PP Orjen. Saradnja sa najvećim hotelima u našoj opštini nastavljena je i tokom 2024. godine. Takođe ostvarena je značajna saradnja sa lokalnim planinarskim klubovima PK Subra i PK Niskogorci. Saradnja se ogledala u zajedničkom organizovanju pojedinih događaja, započeta je i obnova manifestacije Orjenski đir, trke sa međunarodnim karakterom.

Obilježeni su važni ekološki i istorijski datumi. Za Međunarodni dan planete Zemlje organizovana je ekološka akcija čišćenja u saradnji sa NVO sektorom, čime je dodatno ojačana mreža partnera koji se bave zaštitom prirode i održivim razvojem.

IZAZOVI I PREPORUKE

U cilju daljeg unaprjeđenja, potrebno je:

- Osigurati veću institucionalnu podršku u vidu finansiranja i ljudskih resursa
- Uložiti više sredstava u promociju, marketing i štampane materijale (flajere, mape, vodiče)

3.4. Nastupi na sajmovima i prezentacijama

Plan učešća na turističkim sajmovima u regionu je djelimično realizovan. Ipak, učešće na:

- sajmu turizma u Štutgartu, i
- sajmu turizma u Beogradu

pokazalo se izuzetno korisnim. Rezultati promocije na tim sajmovima vidljivi su kroz povećano interesovanje i broj posjeta tokom glavne sezone 2024. godine.

AVANTURISTIČKI PARK VRBANJ

Avanturistički park Vrbanj je počeo sa radom 12.04.2024. godine, na dan otvaranja je za sve korisnike ulaz bio besplatan, a zatvoren je 13.11.2024. godine.

U sledećoj tabeli prikazan je broj posjetilaca i korisnika Avanturističkog parka u 2024. godini:

	KORISNICI PARKA		
MJESEC	DJECA	ODRASLI	UKUPNO
APRIL	17	0	17
MAJ	30	9	39
JUN	44	21	65
JUL	144	146	290
AUGUST	206	135	341
SEPTEMBAR	104	52	156
OKTOBAR	70	21	91
NOVEMBAR	68	41	109
UKUPNO	683	425	1 108

3.5. Promocija putem digitalnog i tradicionalnog marketinga

U toku 2024. godine Agencija za razvoj i zaštitu Orjena nastavila je da radi na promociji PP Orjen i same planine Orjen kao dijela ukupne turističke ponude Herceg Novog, a sve u cilju kreiranja imidža i promocije Herceg Novog, kao kvalitetne, atraktivne i raznovrsne cjelogodišnje turističke destinacije. Promotivne aktivnosti su se sprovodile kroz društvene mreže, web stranicu, putem digitalnih i štampanih medija, redovnim kreiranjem sadržaja za objave, gostovanjima u medijima, učešćem na press konferencijama. Tokom 2024. godine doštampan je postojeći promo materijal za potrebe nastupa na sajmovima, dijeljenja turistima i počelo se sa idejnim rješenjima za izradu novih brošura.

4. RAZVOJ LOKALNE ZAJEDNICE I INFRASTRUKTURA

Indikatori: Poboljšano shvaćanje i pozitivan stav lokalnog stanovništva prema zaštiti prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka; broj održanih obuka; broj učesnika na obukama. Održavanje rekonstruisane putne infrastrukture i uspostavljanje druge infrastrukture koja omogućava lokalnom stanovništvu i turistima kvalitetniju komunikaciju kroz prostor PP i unapređenje ponude PP.

Nadzornici tokom obilaska terena imaju obavezu da komuniciraju i da u svakom momentu budu spremni da pomognu lokalnom stanovništvu. Sa razvojem Parka nastojimo da unapređujemo integrisanje lokalnog stanovništva u procese ostvarivanja benefita postojanja zaštićenog područja što je i jedan od ciljeva Parka. Agencija je i tokom 2024. godine nastavila da kroz promociju značaja i vrijednosti Parka u prvi plan stavi lokalno stanovništvo koje naseljava prostor Parka, kroz obezbjeđivanje potpune informisanosti o značaju Parka za njihov životni standard. Time se nastoji povećati produktivnost lokalnog stanovništva u smislu da se njihovi proizvodi/usluge prodaju turističkim subjektima/turistima koji posjećuju Park Prirode.

Organizovane su obuke o mogućnostima preduzetništva u Parku, kroz podršku za bavljenje tradicionalnim zanatima i djelatnostima. U saradnji sa Turističkom organizacijom Herceg Novi omogućena je prezentacija brendiranih lokalnih proizvoda iz PP Orjen na sajmovima i bazarima.

Podstakli smo seoska domaćinstva sa teritorije PP Orjen na ulaganje u sopstvene aktivnosti na poboljšanju ponude da bi u budućnosti bili konkurentniji na turističkom tržištu. Sa tim u vezi smo u naše unikatne pješačke ture uključili domaći snack obrok, doručak za goste od domaćih proizvoda koji jedu u prirodi.

5. EDUKACIJA I SARADNJA SA INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA

Kao i prethodnih godina, uspostavljen je kontakt sa osnovnim školama u cilju realizacije programa "Kultura i avantura", edukativno-zabavne inicijative kroz koju djeca na zanimljiv način uče o prirodi i kulturnom nasljeđu Orjena.

Ostvarena je kontinuirana i kvalitetna saradnja sa turističkim subjektima iz Herceg Novog. Kao rezultat, veliki broj njih je preusmjerio dio svojih outdoor aktivnosti sa drugih lokacija na Park prirode Orjen, čime je obogaćena ukupna ponuda destinacije.

U cilju što kvalitetnije promocije i podizanja svijesti o PP Orjen Agencija ima aktivnu saradnju sa svim Nacionalnim parkovima CG, Agencijom za zaštitu životne sredine, lokalnom turističkom organizacijom, službama i sekretarijatima lokalne samouprave, gradskim javnim preduzećima,

nevladinim organizacijama, privatnim sektorom, obrazovnim institucijama, humanitarnim organizacijama, i dr.

Uspostavljanje bližih kontakata sa resornim opštinskim sekretarijatima po pitanju očuvanja kulturnog pejzaža i tradicionalnog vizuelnog identiteta pri obnovi i gradnji objekata unutar Parka prirode, ali i okolnim prostorima koje mu gravitiraju. Cilj je obezbijediti i podsticati dalji razvoj, ali bez negativnih posljedica za nasljeđeni vizuelni identitet, koji je ujedno jedan od važnih faktora turističke atraktivnosti Parka prirode „Orjen“ i našeg zaleđa uopšte.

5.1. Edukacija zaposlenih

Prema važećem Zakonu o zaštiti prirode, zaštićena područja su u obavezi da edukuju zaposlene na terenu-nadzornike-zaštitare. Park prirode Orjen ima zakonski minimum zaposlenih na terenu u zaštitarskoj službi i svi zaposleni tokom prethodnog perioda prošli su niz obuka i stekli neophodne licence.

Naš predstavnik je od 25. do 27. aprila učestvovao u Budvi na stručnoj Konferenciji „Putevima tradicije, studija slučaja na Jegorovom putu“, izvedenoj u organizaciji službe glavnog gradskog arhitekta. Cilj konferencije je bio da se donesu ključni zaključci i smjernice, koji bi se potom dostavili relevantnim instirucijama, sa ciljem dodatnog očuvanja i zaštite ove vrste nasljeđa, bilo materijalnog (tragovi graditeljstva) ili nematerijalnog (tradicionalna znanja i vještine).

5.2. Naučna istraživanja

Agencija za razvoj i zaštitu Orjena, kao upravljač zaštićenog područja, Parka prirode „Orjen“, osim zaštite i valorizacije njegovih prirodnih vrijednosti, ima takođe obavezu zaštite i valorizacije kulturnih dobara. Naime, ovo, kao i ostala zaštićena područja širom svijeta, posjeduje vrijednosti iz različitih oblasti, nezavisno od toga koja od njih je bila ključna za formalno proglašenje zaštite. Uz to, uobičajeno je prožimanje prirodnih i kulturnih vrijednosti pojedinih lokaliteta, što u naučnom, što u kasnijem interpretacijskom smislu, prilikom valorizacije, tako da bi očuvanje i predstavljanje isključivo prirodnih vrijednosti Parka prirode „Orjen“, predstavljalo ozbiljni naučni, ali i turistički nedostatak.

Nastavljeni su radovi na prikupljanju nematerijalne kulturne baštine putem audio-zapisa

kazivača, transkripcije u pisanu digitalnu formu, upotpunjenu predmetnim digitalnim foto-materijalom. Na taj način postepeno povećavamo naše saznanje o ovoj oblasti, stvarajući osnovu za očuvanje lokalne nematerijalne kulturne baštine, te upotrebu u proširenju ponude Parka prirode Orjen, koja se ne bazira samo na prirodi, već i na kulturi i tradiciji ovog kraja.

Nastavljena je praksa arheološkog rekognosciranja terena prostora Parka prirode „Orjen“ i njegovog bliskog okruženja, u saradnji sa JU Muzej i galerija i njihovim arheolozima. Aktivnosti su podrazumijevale, osim kancelarijskog rada, redovne izlaske na teren u cilju prikupljanja informacija i pretrage potencijalnih arheoloških lokaliteta. Dopunjena je arheološka arhiva tekstualnih i foto zapisa, te elektronske karte nepokretnih kulturnih dobara i arheoloških lokaliteta.

Šume Orjena i preliminarna procjena uticaja klimatskih promjena na šume Orjena

U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, angažovali smo eksternog saradnika,eksperta za šume, dr Jelenu Lazarević (Univerzite Crne Gore, Biotehnički fakultet, Centar za šumarstvo), u cilju izrade stručnog rada „Šume Orjena i preliminarna procjena uticaja klimatskih promjena na šume Orjena“. Rad je urađen kako za naše potrebe, tako i za potrebe Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju, za uvrštenje u upravo prihvaćeni „Četvrti nacionalni izvještaj i Prvi dvogodišnji izvještaj o transparentnosti Crne Gore ka Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama“. Naime, inicijalni razlog je uočeno sušenja bukovih šuma većeg obima u Parku prirode Orjen, na šta smo prethodno u više navrata ukazivali Agenciji za zaštitu životne sredine, te Zavodu za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, budući da zbog nepostojanja automatske mjerne stanice na Orjenu, ne možemo direktno crpiti statističke meteo podatke, povezane sa ovom pojavom. Kao sažetak ovog značajnog rada, koji je potvrdio tendenciju sušenja bukovih šuma u Parku prirode Orjen i Orjenu kao cjelini, izdvajamo:

Iako se uticaj klimatskih promena najdestruktivnije odražava na bukove šume u ekološkoj regiji Crnogorsko primorje, on se bilježi u svim šumama bukve u Crnoj Gori. Zbog toga ovom problem treba posvetiti posebnu pažnju. Jedan od prioriteta su šume Orjena. Obilazkom šumskih sastojina Orjena u proljeće (maj) 2024. godine utvrđeno je da su bukove šume na mnogim položajima u masivu Orjena zahvaćene procesom sušenja. Na svim južnim i zapadnim ekspozicijama, na grebenima, padinama velikog nagiba, tako i na zaravnjenim terenima-na plitkim i skeletnim zemljištima, šuma bukve

zahvaćena je procesom sušenja-propadanja. Zdravstveno stanje bukve, koje je oslabljeno usljed stresa izazvanog sušom pogoršavaju patogene gljive, U borbi sa klimatskim promenama, bukva je vrsta šumskog drveća koja gubi. Međutim, u degradiranim bukovim šumama-u procesu sušenja zabilježeno je prirodno obnavljanje javora, crnog jasena, crnog graba i različitih vrsta žbunja (*Rosa* sp., *Lonicera*), tise, a u izvesnoj mjeri i bukve.

Zbog toga, u vezi sa šumama Orjena i praćenjem uticaja klimatskih promena na šume Orjena (monitoringom stanja šuma na Orjenu) neophodni su naredni koraci:

- prioritarna izrada plana razvoja šuma za šumsko područje Kotora, odnosno za šume šumsko ekološke regije Crnogorsko primorje;
- instalacija meteoroloških stanica na karakterističnim lokacijama, kako bi se podaci prikupili i analizirali, ali takođe radi predviđanja i izveštavanja o stepenu rizika od požara.

Munika je trecijerni relikat u subendemit Balkanskog poluostrva. Na Orjenu se javlja na površini od oko 300 ha. Ovo je jedna od rijetkih vrsta šumskog drveća za koju se možda može reći da pod pritiskom klimatskih promena „dobija“. Bilježi se dobro prirodno obnavljanje munike na njenim prirodnim staništima (na primarnim, i na sekundarnim staništima). Munika se na Orjenu odlikuje dobrim zdravstvenim stanjem i vitalnošću. Međutim, na četinama munike bilježi se prisustvo patogenih gljiva (od kojih neke imaju karakter invazivnih patogena), a u lošim stanišnim uslovima i na težim terenima, bolesti četina su jačeg intenziteta i mogu se javljati u kombinaciji sa štetnim insektima, tako da je potrebno nastaviti istraživanja i intenzivno pratiti zdravstveno stanje munike.

Najveću opasnost po populacije munike predstavljaju šumski požari, koji su u poslednjih 20 godina u velikoj mjeri devastirali šume munike u Crnoj Gori (preko 25 % šume munike nestalo je u šumskim požarima u ovom periodu, a vjerovatno i više od 33 % površina pod ovom vrstom u CG je opožareno). Šumski požari zabilježeni su i u šumama munike na Orjenu.

Način gazdovanja šumom predstavlja osnovni instrument kojim se može ublažiti negativan uticaj klimatskih promena na šumu. Preduzimanje odgovarajućih mera u upravljanju šumama može u izvesnoj mjeri da smanji ekološke i društveno-ekonomske posledice mogućeg propadanja šuma pod uticajem klimatskih promena. Borba sa klimatskim promenama zahtjeva konkretne akcije, odgovorno i na znanju zasnovano upravljanje šumskim resursima- realizaciju adaptivnih mera. Za

sprovođenje ovih mera neophodno je obezbediti finansijska sredstva, obučiti kadrove i raditi na jačanju društvene svijesti u ukupnog fonda znanja o problemu.

Zaštita genetskog fonda šumskih vrsta osnov je njihovog preživljavanja pod pritiskom klimatskih promjena. Prirodna prilagodljivost sastojina šumskog drveća predstavlja njihovo glavno oruđe u borbi sa klimatskim promjenama. Posebno je značajno očuvanja genetičke raznolikosti endemičnih populacija munike i populacija bukve na južnim granicama rasprostranjenja ovih vrste, budući da one su i do sada nastanjivale ekstremna staništa, u svojim genima prije će sadržati poželjnu kombinaciju za lakšu adaptaciju na klimatske promjene, nego što bi to bio slučaj sa primjercima iz centralnih područja rasprostranjenja. Na području Orjena predlaže se genetička konzervacija munike, bukve, ali i drugih vrsta šumskog drveća i žbunja (*Acer sp.*, *Sorbus sp.*, *Corylus sp.*, *Ostrya*, *Rosa*, *Lonicera*, *Viburnum*, *Berberis...*). Potrebno je osnovati jedinica genetičke konzervacije- in situ konzervacija šumskih vrsta drveća i žbunja, te stvoriti uslove za ex-situ konzervaciju (prikupljanje sjemena, po principu ciljnog sakupljanja sa odabranih odraslih stabala).

Napomenućemo na kraju, da je Agenciji za razvoj i zaštitu Orjena-upravljaču Parka prirode, od velikog značaja ovaj rad i praćenje stanja šuma Orjena, mada, po sadašnjim zakonima, upravljači parkova prirode ne gazduju i šumama na svom području, već to radi Uprava za šume, što se u praksi nije pokazalo najboljim rješenjem.

6. IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI FINANSIJSKOG PLANA AGENCIJE ZA RAZVOJ I ZAŠTITU ORJENA DOO HERCEG NOVI ZA 2024. GODINU

Polazna osnova

Polaznu osnovu troškova i rashoda potrebnih za rad upravljača Parka prirode „Orjen“ predstavljaju obaveze upravljača tim zaštićenim prirodnim dobrom koje su utvrđene u članu 56 novog Zakona o zaštiti prirode ("Službeni list Crne Gore", br. 054/16 od 15.08.2016, 018/19 od 22.03.2019, 084/24 od 06.09.2024.) kao i prikaz rashoda iz tekuće godine. Za izvršavanje tih obaveza, sadašnjem upravljaču Agenciji za razvoj i zaštitu Orjena d.o.o. treba obezbijediti finansijska sredstva u Budžetu Opštine Herceg Novi zapokriće redovnih troškova i rashoda. Prihodi su se mogli očekivati po osnovu: naknada od ulaznica u Avanturistički park, prodaja na info kiosku na Škveru, prodaje pića, ulaznica za 1. maj i ledenog tobogana.

AGENCIJA ZA RAZVOJ I ZAŠTITU ORJENA DOO

IZVJEŠTAJ O PRIHODIMA I RASHODIMA OD 01.01. – 31.12.2024. GODINE

PRIHODI	IZNOS (€)
prihodi od prodaje suvenira - majice	26,00
prihodi od ulaznica u Avanturističkom parku	8.948,00
prihodi od prodaje ugostiteljstva - piće	2.412,00
prihodi od prodaje ulaznica Ledeni tobogan	6.679,00
prihodi od ulaznica za 1. maj	400,00
prihod od prodaje usluga - izrada izvještaja	3.000,00
prihodi od premija, donacija, subvencija Opština Herceg Novi	266.901,00
prihodi od donacija, subvencija, premija i sl.	30.813,00
prihodi od donacija - Parking servis	150,00
prihodi od sponzorstava	950,00
prihodi od donacija datih od Turističke organizacije	3.990,00
prihodi od datih donacija - Ministarstvo kulture	880,00

Izvještaj o radu za 2024. godinu

prihodi po osnovu naplaćenih refundacija	3.279,00
prihodi od smanjenja obaveza	17,00
UKUPNO	328.445,00
<i>RASHODI</i>	<i>IZNOS (€)</i>
troškovi nabavne vrijednosti robe u maloprodaji	846,00
troškovi kancelarijskog materijala i inventara	365,00
troškovi materijala za održavanje higijene	221,00
troškovi nabavne vrijednosti sitnog inventara	3.672,00
troškovi goriva	1.521,00
troškovi struje	6.335,00
troškovi neto zarade	148.039,00
troškovi prekovremenog rada	14.822,00
troškovi doprinosa za PIO/zaposleni	29.760,00
troškovi doprinosa za obez. od nezaposlenosti/zaposleni	975,00
troškovi poreza na lična primanja/zaposleni	4.164,00
troškovi poreza na teret poslodavac	501,00
troškovi prireza porezu	554,00
troškovi doprinosa za PIO/poslodavac	7.743,00
troškovi za obez. od nezaposlenosti/poslodavac	975,00
troškovi članarine PK CG	538,00
troškovi doprinosa Fond rada	400,00
troškovi doprinosa za rehabilitaciju invalidnih lica	341,00
troškovi neto zarada ugovor o djelu prijavljenih po drugom osnovu	30.120,00
troškovi neto zarada za ugovor o djelu nisu osigurani po drugom osnovu	18.750,00
troškovi poreza na zaradu po ugovor o djelu osiguranih po drugom osnovu	3.534,00
troškovi prireza porezu po ugovoru o djelu - ostale opštine 13%	459,00
troškovi poreza po ugovoru o djelu 48	2.620,00
troškovi prireza porezu po ugovoru o djelu 48	393,00
troškovi poreza na zakupnine	463,00
troškovi prireza porezu po ugovoru o zakupu	60,00
troškovi dnevnica za sl. putovanje u zemlji	135,00
troškovi dnevnica za sl. putovanje u inostranstvu	1.379,00

Izveštaj o radu za 2024. godinu

troškovi prevoza javnim prevoznim sredstvima na sl. putu	18,00
troškovi telefona	1.249,00
troškovi usluga održavanja mašina i opreme	641,00
troškovi zakupnina - razni	605,00
troškovi podzakupa Tobogan TO	4.007,00
troškovi neto zakupnine š 65	3.950,00
troškovi reklame i propagande	1.474,00
troškovi reklamnog materijala	1.718,00
troškovi amortizacije	2.001,00
troškovi knjigovodstvenih usluga	3.239,00
troškovi usluga javnih izvršitelja	256,00
troškovi reprezentacije do 1% UP	2.246,00
konto 55100002	2.634,00
troškovi osiguranja ostali	282,00
troškovi platnog prometa	648,00
troškovi članarina PK i drugi do 0,1% UP	500,00
troškovi ostali nematerijalni	1.730,00
zaokruženja	3,00
troškovi prinudne naplate	230,00
troškovi putarine i carinskih terminala	12,00
troškovi taksi (sudske i državne)	9,00
troškovi taksi (lokalne)	120,00
troškovi sponzorstva	788,00
troškovi kazni, penala i sl.	210,00
troškovi registracije vozila	718,00
troškovi kamata po obračunu poreskih organa	389,00
rashodi od kala,kvara,rastura i loma u MP2	57,00
troškovi ostali razni	730,00
troškovi nedokumentovani - razni	706,00
troškovi iz ranijih godina - rezidentni	3.893,00
UKUPNO	314.748,00

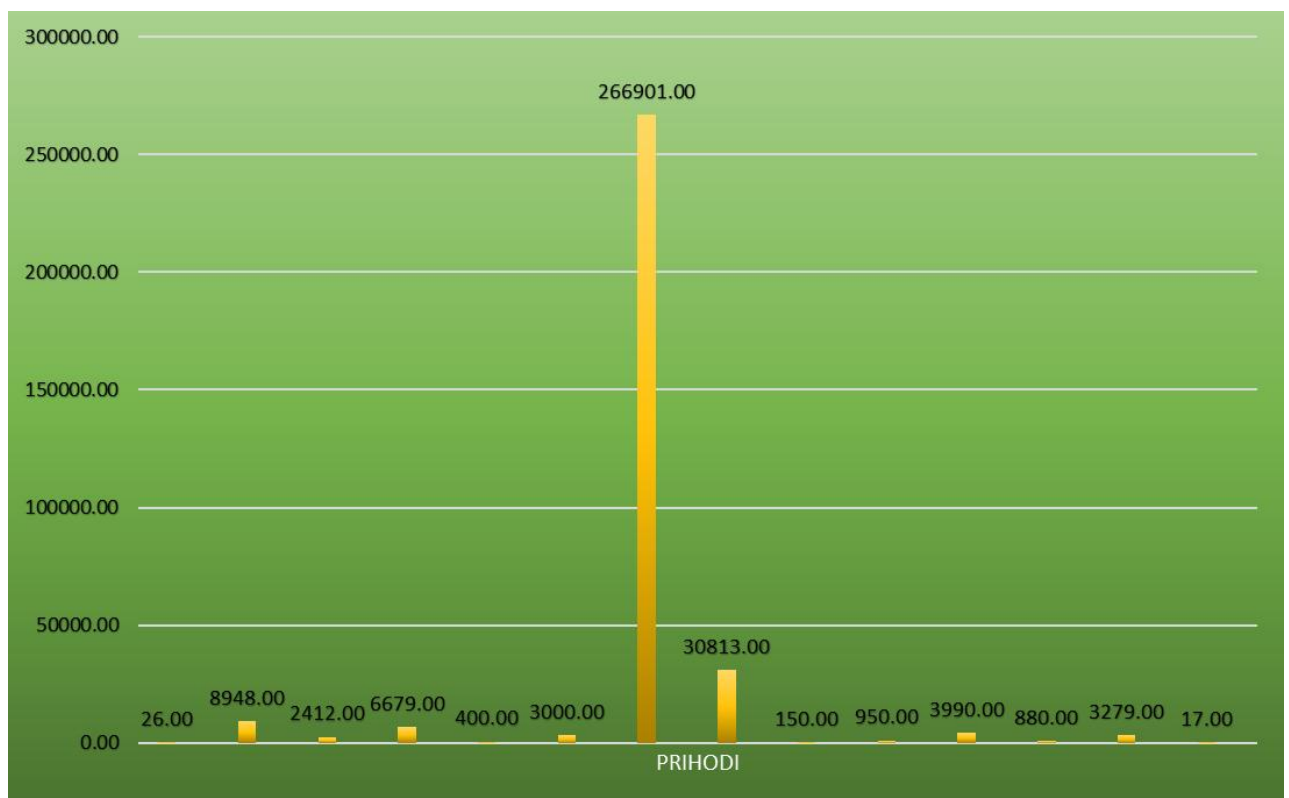
Izvještaj o radu za 2024. godinu

PRIHODI

Realizacijom Finansijskog plana Agencije za razvoj i zaštitu Orjena doo za 2024. godinu, na dan 31.12.2024. godine utvrđuju se realizovani prihodi u iznosu od **328.445,00€**. U strukturi ukupnih prihoda najveći procenat odnosi se na budžetska sredstva Opštine Herceg Novi, kao i na prihode od donacija Turističke organizacije Herceg Novi.

U 2024. godini Agencija je ostvarila prihode i to po osnovu:

- prihodi od prodaje suvenira - majice - 26,00€
- prihodi od ulaznica u Avanturističkom parku – 8.948,00€
- prihodi od prodaje ugostiteljstva - piće – 2.412,00€
- prihodi od prodaje ulaznica Ledeni tobogan - 6.679,00€
- prihodi od ulaznica za 1. maj – 400,00€
- prihod od prodaje usluga - izrada izvještaja - 3.000,00€

RASHODI

Realizacijom Finansijskog plana Agencije za razvoj i zaštitu Orjena doo za 2024. godinu, na dan 31.12.2024. godine utvrđuju se realizovani rashodi u iznosu od **314.748,00€**.

Rashodi koji čine značajan dio u ukupnoj strukturi rashoda odnose se na sredstva koja se odvajaju za fiksne troškove i nesmetano obavljanje poslovanja kao što su: troškovi za neto zarade, poreze i doprinose, troškovi zakupa, komunalija, troškovi održavanja osnovnih sredstava. Na strani rashoda u 2024. godini nije bilo značajnih odstupanja.

Na osnovu analize realizacije finansijskog plana na dan 31.12.2024. godine konstatuje se pozitivan rezultat za 2024. godinu, jer su prihodi za 13.697,00€ veći od rashoda.

ZAKLJUČAK

Agencija za razvoj i zaštitu Orjena je u proteklom periodu nastavila intenzivno da radi na jačanju sistema upravljanja zaštićenim područjem. Kao upravljač zaštićenog područja Park prirode Orjen, kontinuirano se radi na razvijanju i edukaciji o biodiverzitetu Orjena sa: mještanima, djecom školskog uzrasta iz HN kroz program i posjetiocima parka kroz edukativne turističke ture. Uspostavljena je saradnja sa vaspitno obrazovnim ustanovama i radionicama za djecu svih uzrasta.

Razvoj turizma je od velikog značaja za povećanje životnog standarda stanovništva i uravnoteženje regionalnog razvoja, kako na državnom tako i na lokalnom nivou. Agencija za razvoj i zaštitu Orjena je svjesna da svojim radom i naporima mora da bude odgovorna i sprovodi kvalitetne promotivne i druge aktivnosti koje će u budućem periodu još više doprinijeti da PP Orjen postane prepoznatljiv turistički proizvod koji nudi Herceg Novi.

Organizacija raznovrsnih manifestacija i kreiranje novih atraktivnih turističkih tura značajno obogaćuje boravak turista koji posjećuju PP Orjen, a doprinosi i kreiranju imidža za generacije turista koje dolaze. Postojeće stanje ukazuje na značajan prostor za napredak. Prije svega, potreban je veliki napor da se kreira prepoznatljivost turističkog proizvoda izvan granica regiona.

Od početka rada uprava Parka je funkcionisala u skladu sa ovlaštenjima koja su proizašla iz Zakona o zaštiti prirode i Odluke o proglašenju Parka. Sve poslove i procedure koje je Park radio sprovedene su u skladu sa zakonskim propisima. U skladu sa prirodnim vrijednostima koje su definisane Studijom zaštite za Park prirode Orjen nije zabilježeno ni jedno odstupanje pa se prema tome može konstatovati da su vrijednosti ostale nepromijenjene.

U narednom periodu očekujemo nastavak uspješne saradnje sa Turističkom organizacijom Herceg Novi, institucijama lokalne zajednice, NVO sektorom i svim zainteresovanim partnerima. Naš zajednički cilj ostaje kreiranje prepoznatljive i kvalitetne turističke ponude, koja objedinjuje ljepote mora i planine – ono što Herceg Novi čini jedinstvenim.

IZVRŠNI DIREKTOR
Đorđe Stanojlović

